

Poručenství.

I. Dějinný vývoj.

Ve smyslu staršího práva římského jest poručenství pouhou záležitostí rodinnou; přísluší členům rodiny a má za účel zachování jmění v zájmu rodiny. Proto zůstavovalo právo římské volnému uvážení otcovu o to se postarati, aby se dostalo po jeho smrti nezletilým jeho dítkám zástupce a pomoci. Stejná povinnost postihuje ostatní členy rodiny, není-li tu nařízení otcova. Poručenství jest ve starém právu římském soukromým právem, *munus privatum* (břímě postihující osoby soukromé — většinou členy rodiny), a ve příčině práva toho připouštěla se ingerence úřední jen v míře obmezené. Jako právo soukromé bylo lze poručenství v starších dobách též postoupiti. Zákon o dvanácti tabulích obsahoval tutelu (poručnictví) testamentární. I podle testamentárního práva udržela se stará povaha poručnictví v platnosti a odnášela se hlavně ke správě jmění. Justiníánské právo poskytovalo však co do osobních vztahů rodinné radě jisté právo dohledu (*consilium necessarium*).

Ponenáhlu osobil si však stát jistý vliv na poručenství, ustanovuje sám *ex officio* (z povinnosti úřední) poručníky v těch případech, kde nebylo testamentárních a rodinných poručníků. Již Cicero poznamenává, že poručnictví zřízeno jest *ad utilitatem* (ve prospěch) poručenec (nezletilého) a nikoli ve prospěch poručníka; tak vytvořil se ústav státního vrchního poručenství, kterémuž přináleželo kontrolovati poručenskou správu a přivolovati ku zcizení jmění nezletilého.

V dalším vývoji bylo poručenství veřejným úřadem (*munus publicum*), ve kterýž uvázati se musil kdokoli, ovšem že za jistých výjimek a obmezení.

Římské právo zná dva druhy poručenství: poručenství nad nedospělými a nad ženami (*tutela impuberum* a *tutela mulierum*) a *cura*. Tutela záležela hlavně v tom, že se měla obmezená způsobilost nedospělcova k jednání doplňovati (*ius auctoritatis*) a nezáležela ve smyslu platného práva v péči o osobu nedospělcovu. Ani správa jmění nemusila poručníkovi přináležeti, nýbrž jenom právo *auctoritatis* (schválení činů nedospělcových); tím liší se též *cura* od *tutela*. Jeť kurator jenom správcem jmění.

Ve starším právu německém bylo rovněž poručenství důsledkem práva rodinného; než již saské zrcadlo vytklo podstatně jiné zásady, než právo římské: Poručnictví poskytovalo poručníkovi určitá práva; poručnictví nejeví se tu býti toliko jakousi ochranou osob potřebujících pomoci, poručníkovi mohlo se poskytnouti též právo požívací ku jmění nezletilého.

Říšské řády policejní z r. 1548 a 1577 uvádějí poručnictví pod ochranu vrchnosti, jemuž přináleží připustiti poručníka ku správě, vzíti jej do přisahy a bdíti nad jeho činností.

Toto stanovisko veřejné povahy poručenstva, státní kontroly a ingerence, dozoru nad poručníkem přijalo i právo rakouské, kteréž však zařazuje poručenstvo mezi práva osobní a pojímá je jako právní zřízení úzce souvisící s opatrovnictvím, pro kteréž v celku přijaty tytéž základní zásady.

4. hlava 1. dílu obec. zák. občanského obsahuje v §§ 187—268 jednotlivá ustanovení o poručenství.

II. Pojem.

Poručníkem jest ten, kdo soudem byl povolán nebo potvrzen k tomu, aby pečoval jak o osobu tak i o jmění oněch nezletilých, jimž péče otcovy se nedostává.

III. Zřízení poručníka.

1. Všeobecně vytýká tu zákon tyto zásady:

a) příbuzní nezletilého neb osoby stojící s ním v blízkém poměru jsou povinni pod trestem oznámiti příslušnému soudu, stane-li se zřízení poručníka potřebou;

b) tutéž povinnost mají politické úřady, světští a duchovní představení obcí;

c) povinností příslušného soudu jest z úřední povinnosti ustanoviti způsobilého poručníka, nastane-li potřeba zřídití poručníka (§§ 187—190 o. o. z.). Dle pruského vzoru, který vykazuje radu sirotčí povolanou k tomu, aby vrchnímu poručenskému úřadu oznámila, nastane-li potřeba zřídití poručníka, a navrhla poručníky, zřízen byl i v Rakousku schválením min. sprav. ze dne 5. února 1855 č. 23395 pro Vídeň sirotčí výbor, jemuž přináležel neustále vésti v patrnosti dostatečný počet mužů způsobilých a ochotných ku převzetí poručenstva a seznam ten od případu k případu sdíleti s okresními soudy. Tomuto výboru přísluší z části podporovati z části střežiti působnost poručníků zřízených za jich součinnosti co do konání poručenských povinností ohledně výchovy nedospělého.

2. Povinnost a způsobilost ku přijetí poručenstva:

a) Každý státní občan povinen jest přijmouti poručenství (§ 200 o. o. z.).

b) Není však každý způsobilým býti poručníkem; soud smí zřídití jen způsobilého poručníka (§ 190 o. o. z.) a způsobilým jest ten, komu nepřekáží nijaká zákonná překážka (§ 191 o. o. z.).

c) Kdo bez důvodné příčiny zdráhá se přijmouti poručenství, práv jest nezletilému za všechnu škodu z toho vzešlou a za ušlý zisk a může býti nadto k poručenství přidržán přiměřenými donucovacími prostředky.

d) Kdo za to má, že oprávněn jest odepríti poručenství, musí to oznámiti poručenskému soudu, pokud se týká, svému osobnímu soudu do 14 dní od té doby, co mu byl doručen soudní příkaz.

e) Kdo zatají svou neschopnost ku poručenství, jakož i soud, který vědomě jmenuje poručníka po zákonu neschopného, práv jest nezletilému za škodu tím způsobenou a za ušlý zisk (§ 202 o. o. z.).

f) Nikdo si nesmí svémocně poručenství osvojiti, sice nahraditi musí nedospělému veškeru škodu tím vzešlou.

g) Poručník smí úřad svůj nastoupiti teprve tehdy, když rukou dáním slíbil, že chce vésti nezletilého k rozšafnosti, bázni boží a ctnosti a že ho chce vychovávatí jeho stavu přiměřeně na užitečného občana, jeho před soudem i mimo soud zastupovati, jmění jeho věrně a svědomitě spravovati, a že se chce ve všem všudy chovati dle předpisu zákona (§ 205 o. o. z.).

IV. Důvody povolání.

1. Testamentární poručenství vzato z práva římského. Obč. zákonník dává testamentárnímu poručenství přednost před každým jiným; proto může otec ve svém testamentu poručníka zřídití. Takové poručenstvo jest platné, nevadí-li mu nijaký zákonný důvod nezpůsobilosti. Toto právo jmenovati poručníka prýští z moci otcovské, přísluší tedy jen manželskému otci a otci osvojiteli (§ 183 o. o. z.). Zvláštní ustanovení vytýká § 197 o. o. z.; přikázala-li totiž matka nebo jiná osoba nezletilci nějaký podíl dědický a zároveň jmenovala mu poručníka, má tento jen jako opatrovník (kurator) ve příčině zůstaveného jmění zastávati úřad svůj. Otec může jmenovati poručníka jen pro některé dítky své; tu přísluší pak soudu zří-

dití pro ostatní dítky poručníka. Jmenoval-li otec někoho jen kuratorem jmění svých nezletilých dítek, předpokládá zákon, že chtěl svěřiti mu též dohled nad osobou (§ 208 o. o. z.). Konečně může otec jmenovati i více poručníků a to tím způsobem, že tito poručníci společně spravují jmění nezletilcovu nebo každý část jeho. Spravují-li však společně jmění nebo rozdělí-li si správu beze schválení soudu, práv jest každý jednotlivý z nich solidárně za škodu nezletilému vzešlou. Vždy musí též soud poručenský o to péči míti, aby osoba nezletilce a hlavní vedení správy svěřeno bylo poručníku jedinému (§ 210 o. o. z.).

2. **Zákonné poručenstvo.** Již zákon dvanácti tabulí připouštěl, nebylo-li tu testamentárního poručnictví, stejným způsobem jako k dědictví intestátnímu (zákonnému), tak i ku poručnictví mužské agnáty a gentily. Zákonné poručenství (tutela legitima) nastupovala dále, bylo-li testamentární jmenování neplatným, pokud se týká, zaniklo-li testamentární poručenství nastoupením výminky nebo času, na který poručenství bylo přimknuto, nebo konečně v tom případě, když poručník v posledním pořízení jmenovaný zemřel. Podobně stanoví § 198 o. o. z., že nastoupiti má poručenství zákonné, neustanovil-li otec poručníka nebo jmenoval-li poručníka nezpůsobilého; soud pak má rovněž přihlížeti předkem k nejbližším příbuzným mužským t. j. k tomu, kdo dle stupně nejbližše příbuzen jest s nezletilým. Podle toho sluší jmenovati poručníkem otcovského děda, dále matku, pak otcovskou bábu, konečně jiného příbuzného a to onoho, který jest mužského pohlaví, nejbližším nebo nejstarsím z několika stejně blízkých (§ 198 o. o. z.).

3. **Soudní poručenstvo (tutela dativa).** Zákonem Attiliovým bylo stanoveno, že má býti praetorem dán poručník nezletilému, který neměl ani testamentárního ani zákonného poručníka. Soudní poručenstvo nastupuje tedy v poslední řadě; totéž ustanovení přijal i obč. zákonník v § 199; nelze-li totiž poručníka zříditi uvedeným způsobem, závisí na soudu, koho chce jmenovati poručníkem vzhledem ku jmění, způsobilosti, stavu a usedlosti (§ 199 o. o. z.). Dv. dekretem ze dne 28. června 1821 č. 1771 sb. zák. soud. uloženo poznovu veškerým úřadům soudním, aby počínaly si pod nej přísnější zodpovědností při volbě poručníka a kuratora s největší opatrností a svědomitostí, aby počínání jich dle předpisů pečlivě sledovaly, je přidržovaly ku přesnému plnění jich povinností, a dle zákonů zakročily proti těm, kdož něčím se v tomto úřadu prohřešili.

V. Povinnosti a práva poručníkovy.

1. **Péče o výchovu a výživu:** Úřad poručenský zakročiti má, překročí-li poručník svá oprávnění nebo zavdává nezletilému podnět ku živobytí nekalému. I příbuzným nezletilcovým přísluší jistý vliv, neboť mohou tito úřadu poručenskému oznámiti nepřístojnosti, které v úřadě poručenském seznají. Osoba nezletilého má býti svěřena matce i tehdy, když neuvázala se v poručnictví, nebo když se podruhé provdala, třeba by dobro dítěte vyhledávalo opatření jinaké. Náklady na výchování a zaopatření má určit poručenský soud a má při tom zřetel míti k nařízení otcově, k dobrozdání poručníkově, ku jmění, stavu a jinakým poměrům nezletilcovým (§§ 216—219 o. o. z.).

2. **Péče o jmění:** Nestačí-li příjmy ke krytí nákladů výchovy, neb k úhradě nákladu na trvalou výživu poručence, možno se svolením soudu sahnouti i na jmění kmenové (§ 220 o. o. z.). Péče svěřená poručenskému

soudu nad jměním sirotčím vyhledává, aby soud jmění vyšetřil a zjistil uzavřením, soupisem (inventurou) a odhadem. Jakmile přejme poručník správu jmění, má je spravovati šetře při tom pozornosti poctivého a pilného hospodáře a práv jest za svou vinu (§ 228 o. o. z.). Klenoty, ostatní skvosty a dluhopisy, jakož i všechny důležité listiny buďtež soudně uschovány; o prvních obdrží poručník seznam, ve příčině listin dostane se mu opisů k potřebě jeho nezbytných (§ 229 o. o. z.).

3. Povinnost zastupování:

a) V řízení sporném: V této příčině viz čl. Strany sporné.

b) V řízení civilním ve věcech nesporných: K uzavírání právních jednání v řízení nesporném potřebí má nezletilý účastenství poručníkovy (§ 2 č. 2 a 4 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854).

aa) Nezletilý jest sice oprávněn nabývati pro sebe dovolenými činy beze spolupůsobení poručníkovy, avšak nesmí bez přivolení poručníkovy ze svého ničeho ani zciziti, ani v nějaký závazek vejíti.

bb) Smlouvy, kterými disponuje se nějak o jmění a příjmech nezletilého, mají býti obmezeny jen na dobu poručenství, pokud se tak státi může bez patrné újmy pro nezletilce; zvláště smlouvy o kapitálech nelze přes dobu nezletilosti zříditi bez výhrady výpovědi, smlouvy společenské, nájemní a pachtovní nesmí být uzavírány na delší dobu. Soud má však dáti svolení i k platům déle trvajícím a i k doživotnímu výživnému ze jmění poručencova a schváliti smlouvy o tom uzavřené, je-li to očividně na prospěch poručence.

cc) Pronájem větších statků neb hospodářství provésti lze zpravidla jen cestou veřejné dražby. Ku pronájmu s obvyklou výpovědí a ku propachtování jednotlivých částí statků menší důležitosti a na lhůty v zemi obvyklé může dáti soud poručníku přivolení všeobecné, nepožaduje, aby se mu od případu k případu předkládala smlouva nájemní.

dd) Dlužní úpisy a jiné smlouvy pro nedospělého, jehož poručník v právních jednáních zběhlým není, navrhnouti má zvláště při okresních soudech soudce sám a schváliti je slyšev poručníka a ostatní účastníky. Kromě tohoto případu má poručník předložiti soudu podrobný návrh dlužního úpisu nebo smlouvy ku schválení, načež soud věc důkladně prozkoumati má a dle potřeby opravit slyšev osoby účastněné. Když byl návrh schválen, zhotoviti jest smlouvu nebo dlužní úpis a originál uschovati ve spisech pozůstalostních, nehodí-li se k uložení při úřadě depositním. Schválení dlužno potvrditi úředním vysvědčením, které se vyhotoví na prvopisu (originalu) listiny samé (§§ 188, 189 pat. ze dne 9. srpna 1854).

Má-li býti o nějakém právním jednání nezletilcově pořízen spis notářský, má vydati soud zákonnému zástupci potřebnou legitimační listinu (§ 192 cit. pat. z r. 1854).

c) V řízení trestním: Poručník může nedospělému i proti vůli jeho zříditi obhájce. Stížnost zmateční může poručník ve prospěch nezletilého podati i proti vůli jeho (§ 282 tr. ř.) a podobně i odvolání.

d) V trestním řízení důchodkovém: Je-li nezletilec v poručnictví stojící obeslán jako obviněný pro vyšetřování v trestním řízení důchodkovém, dlužno o tom vyrozuměti i jeho poručníka (§ 614 tr. zák. důch.). Není-li poručník přítomen v místě, kde nalézá se vyšetřující úřad, má býti zřízen jako zástupce nezletilého muž práva znalý (§ 615 tr. z. důch.). Poručník nezletilého obviněného má — šetře zákona — učiniti vše,

co vyhledává blaho jeho poručenice v dotyčném řízení důchodkovém (§ 654). Jeli rozsudkem nezletilý odsouzen k trestu nebo k nějakému plnění, dlužno rozsudek tento doručiti nejen odsouzenému, nýbrž i jeho zákonnému zástupci (§ 831). Právní prostředky a žádosti o milost může podati i poručník (§ 836).

4. Povinnost složití kauci (jistotu) občanský zákon nepřijal. Již dv. dekretem ze dne 30. září 1785 č. 474 sb. zák. soud. bylo nařízeno, že upustiti se má od požadování kauce, jak tomu dříve bylo, aby neodpuzovali se od poručenství poctiví a vhodní mužové k věrné správě a péči o nezletilého.

5. Povinnost ku skládání účtů:

a) Všeobecně má tuto povinnost každý poručník. Od této povinnosti může jej osvoboditi zůstavitel co do obnosu, který nezletilému dobrovolně odkázal. I poručenský soud má toto právo, nepřesahují-li příjmy nezletilcovy náklady s výživou a výchovou jeho spojené; než hlavní jmění a kapitál v inventáři vyznačený musí poručník ve všech případech vykázati (§ 238 o. o. z.).

b) V účtech o jmění poručencově uvéstí dlužno především jmění, které tu bylo počátkem roku účetního, a jak se jeví v inventáři nebo v jiných spisech soudních nebo v účtu předchozím, dále sluší dopodrobna vykázati změny ve jmění základním, příjmy a vydání od té doby, za kterou se účet vede, a sčítovati čistý zbytek jmění koncem roku účetního; konečně udati jest, v čem jmění to záleží, jak uschováno jest, pojištěno neb uloženo. Pokud jednotlivé položky výdajů a příjmů potřebí mají osvědčení, posouditi sluší dle obnosu jejich, nebo při věcech nemovitých dle zvláštní jich povahy (§ 204 cit. pat.).

c) Je-li více poručenců, dlužno jmění každého z nich jen potud zvláštními účty vykázati, pokud nemají všichni stejného podílu v příjmu a vydání (§ 205 cit. pat.).

d) Účty musí se skládati každého roku.

e) Má-li nezletilý nemovité statky, sluší ve příčině správy jich předkládati účet knihovnímu soudu za každý jednotlivý statek.

f) Poručenský soud má účet předložiti ku prozkoumání účetním a odborným znalcům a po případě naříditi jeho opravu a navrátiti pak účet poručníku k doplnění neb opravě nebo účet schváliti.

g) Při účtech o obchodech má se upravití účetní závěrka (balance) tím způsobem, aby bylo z ní zjevno, jak vzrostlo jmění obchodu nebo tovarny co do nemovitostí, zboží, svršků, jistých i nejistých pohledávek, hotovosti a jak vysoko vzrostly dluhy všechněch věřitelů, konečně v čem záleží čistý zisk nebo ztráta za uplynulý rok (odst. 3 a 4 § 206 cit. pat.).

h) Poručnické účty dlužno zkoumati v těchto směrech:

aa) bylo-li do příjmů náležitě pojato jmění kmenové, jak zřejmo z inventáře nebo jiných spisů soudních nebo posledního předchozího účtu;

bb) zdali souhlasí účet v jednotlivých položkách s doklady;

cc) osvědčen-li náležitě příjem a vydání, pokud to povaze jich přiměřeno;

dd) zda platy čas od času se opětující nepřetržitě za sebou sledují a správně k sobě se pojí ve příjmech i vydáních;

ee) zda nechybí soudní schválení při jednáních a platech, které schválení toho potřebí mají vedle zákonníka občanského, a je-li tomu tak, zdaž možno tu dodatečně soudní schválení uděliti;

ff) zda veškeré jmění kmenové náležitě jest uschováno a pojištěno, vybývající hotovost výnosně uložena a pokud posléze byla správa vhodně a prospěšně vedena (§ 208 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854).

i) Při zkoumání účtů má soud přísný zřetel míti ku výchově a osobním vlastnostem poručencovým, ku stavu a povaze jmění a ke všem ostatním poměrům (§ 211 cit. pat.).

j) Poručník jest povinen nejdéle do dvou měsíců po skončení poručenství doručiti soudu svůj závěreční účet, načež obdrží od soudu, shledá-li tento účet správným, listinu o poctivém a řádném zastávání úřadu jeho. Listina tato neosvobozuje však poručníka od zodpovědnosti za lstivé jednání později odhalené.

k) Na konci poručenství má poručník vydati jmění zletilému nebo nově zřízenému poručníku vyžádaje si stvrzení o příjmu jeho, a má se o tom u soudu vykáhati. Při takovémto předávání jmění vodítkem jsou přijatý seznam jmění a každoročně schvalované účty (§ 262).

6 Zprávy o osobě poručencově dlužno poručenskému soudu předložiti jen tehdy, nastane-li ve stavu nezletilého nějaká důležitá změna, ku př. odeběře-li se nezletilec do ciziny.

7. Svolení poručníka ke sňatku manželskému:

a) nezletilí nemohou beze svolení poručníka svého vejíti v platné manželství (§ 245 o. o. z.). Soud nemá dáti přivolení ku sňatku nezletilého, jestliže se mu nedostalo uspokojivých zpráv o jmění a příjmech, jakož i o osobních vlastnostech a poměrech příštího manžele; dále musí soud nezletilého obeslati a na základě jeho vlastního prohlášení daného v nepřítomnosti poručníkově i nastávajícího chotě přesvědčiti se o tom, že jest to svobodné, dobře uvážené rozhodnutí nezletilého vstoupiti v tento sňatek.

b) Pokud nejsou smlouvy svatební v pořádku a všichni účastníci za jedno ve příčině podmínek, které soud stanoví maje na zřeteli dobro nezletilcovo, nemá býti přivolení ke sňatku dáno (§ 190 cit. pat.).

c) Je-li nedospělec nebo jeho nastávající spolumanžel osobou vojenskou, která nemůže vstoupiti v manželství bez dovolení svého představeného, sluší k výměru připojiti výslovně výhradu, že se manželství smí uzavřítí teprve tenkrát, až předloženo bude svolení úřadu vojenského (odst. 2 a 3 § 191 cit. zák.). Ženiti se nesmí muži, pokud nedosáhli věku odvodního a pokud nevystoupili ze 3. třídy věkové. Vyňati jsou ti, kdož byli při odvodu propuštěni nebo ve 3. třídě věkové nebyli odvedeni. Za okolností zvláštního uvážení hodných může výjimečně dáti přivolení ke sňatku ministr zemské obrany nebo zemský úřad k tomu delegovaný (§ 50 bran. z.).

d) Vstoupil-li v manželství nezletilec bez přivolení úřadu poručenského, má netoliko poručník, ale i úřad poručenský právo, odpírati platnosti sňatku uzavřeného nezletilcem bez jich přivolení vedle §§ 96 a 94 o. o. z.; jaký postup byl by v takovýchto případech nejpřiměřenějším, nelze všeobecně vytknouti, nýbrž dlužno zůstaviti obezřetnosti a důmyslu soudcovu, jak postupovati v jednotlivém případě. Jakmile manželství uzavřeno, musí soudce pustiti se zřetele mnohé ohledy, které by snad dříve (před uzavřením sňatku) měly vliv na rozsudek jeho, a veškeren zřetel soustřediti musí již jen v tom, zda možno za daných okolností dáti přivolení. Přivolení má soudce odepřítí jen tehdy, když k tomu vybízejí důvody velmi závažné.

Vůbec nemá poručenstvo manželství odpírati potud, pokud to jest v zájmu poručencově. Dal-li ostatně poručenství úřad dodatečně přivolení ke sňatku, není potřebí opětného slavnostního prohlášení před správcem duší a dvěma hodnověrnými svědky, jak nařizuje § 88 o. o. z. (dek. dv. ze dne 22. září 1821 č. 1802 sb. z. s.).

VI. Spoluporučník.

V první řadě povolána jest matka a bába ku poručnictví, avšak jim zříditi jest spoluporučníka; i co do volby spoluporučníka rozhoduje testamentární nařízení otcovo, jinak návrh poručnice a příbuzných nezletilého. Spoluporučník má přislíbiti, že pečovati bude o blaho poručenice a že bude poručnici radou svou nápomocen; proto závady musí odstraniti a k tomu cíli v případě nutnosti učiniti o nich vrchnoporučenskému úřadu oznámení. Dále jest povinen spolupodepsati žádosti poručnice při jednáních právních, k nimž vyhledává se schválení vrchnoporučenského, nebo má — rozchází-li se mínění poručnice a jeho — podati soudu poručenskému své zvláštní dobrozdání. Spoluporučník není práv v té míře jako poručník, nýbrž jest prost každé další zodpovědnosti jsa povinen toliko šetřiti uvedených právě závazků. Uloží-li se spoluporučníkovi správa jmění, přejímá tím na sebe povinnosti kuratora. Pomine-li úřad poručnice, dlužno zpravidla za poručníka povolati spoluporučníka (§§ 211—215 o. o. z.). Provádá-li se poručnice a neoznámí to soudu, jest konečně spoluporučník povinen sám to soudu oznámiti s dobrozdáním, má-li se přivoliti k tomu, aby byla na dále poručenicí (§ 255 o. o. z.). Zákonné důvody omluvné platí ovšem obdobou o spoluporučníkovi.

VII. Vrchnoporučenský dohled a kontrola.

Poručník musí vždy při důležitých jednáních vymoci si schválení vrchnoporučenského soudu, kterýž má od případu k případu zkoumati, je-li zamýšlené jednání právní jemu předložené na prospěch nezletilého a zda šetřeno jest všech zákonných opatření, aby nezletilec neutrpěl nižádné škody na jmění a osobě své; proto jest soud spoluzodpověden. § 233 o. o. z. vypočítává řadu případů, kde vázán jest poručník vrchnoporučenským schválením. Tím však nejsou všechny případy vrchnoporučenského schválení vyčerpány, neboť zákon uvádí jen některé případy, nemoha všechny možné případy do posledního vyčísti. Takovými případy jsou: přijetí neb odmítnutí dědictví, zcizení jmění nezletilcova, uzavírání smluv pachtovních, výpověď kapitálů pupilárně pojištěných, postupy pohledávek, narovnání sporů právních, nastoupení nebo pokračování v podniku, zanechání továrny, obchodu nebo živnosti, uzavírání smluv o zápůjčky (rozh. ze dne 8. listopadu 1877 č. 12192, sb. 6642), zrušení spoluvlastnictví (rozh. ze dne 20. května 1857 č. 5053), pronájem nemovitých statků na dobu delší, než v místě obvyklou (rozh. ze dne 20. září 1859 č. 10735, sb. č. 866), schválení ku podání žaloby a ku zahájení právních rozepří (rozh. ze dne 22. ledna 1878 č. 720, sb. č. 6809), submisí (rozh. ze dne 11. listopadu 1857 č. 9780, sb. 466), smír o soudci rozhodčím (dv. dek. ze dne 6. prosince 1822 č. 1911 sb. zák. soud.), pronájmy s výpovědí delší, než jaká obyčejně se ujednává (§ 189 cit. pat.), přijetí a kvitování kapitálu (§ 234 o. o. z.), způsob upotřebení kapitálu (§ 295 o. o. z.), vybírání úroků z cenných papírů deponovaných nebo splátek alimentálních (rozh. ze dne 24. června 1884 č. 7419 sb. č. 10089), chce-li vstoupiti v manželství nedospělec, vyhotovení a uzavírání smluv.

VIII. Ručení poručníka a soudu vrchnoporučenského.

1. Poručník práv jest ze své viny, nikoli však z viny osob jemu podřízených.

2. Zřídí-li však poručník úmyslně osoby neschopné, podržel-li takové osoby, nebo nenaléhal-li na náhradu škody jimi způsobené, zodpověden jest i za tuto nedbalost.

3. Dopustil-li se vrchnoporučenský soud ve svém úřadu nedbalosti v neprospěch nedospělého, jest za to zodpověden, a zavázán nahraditi vzešlou škodu, není-li tu jiných prostředků k náhradě; ručí tedy soud vrchnoporučenský toliko podpůrně (subsidiárně) (§§ 264 a 265 o. o. z. Náhradu tuto dlužno ku platnosti přivést cestou řízení syndikátního (viz dotýčný čl.); leč stížností syndikátní žádati lze jen o náhradu, nikoli však o neplatnost soudních opatření (rozh. ze dne 6. srpna 1867 č. 6657 sb. č. 2833).

IX. Poručenství nad nalezenci. Viz čl. Nalezince.

X. Odměna poručníkova

1. Příčinným poručníkům může soud přiznati poměrnou roční odměnu z příjmů ušetřených; odměna tato nesmí však obnášeti více než 50/0 čistých příjmů nezletilcových a může dosahovati ročně nanejvýš 4000 zl.

2. Je-li jmění nezletilého tak skromné, že nelze z něho ušetřiti ničeho nebo jen málo, může se poručníku aspoň na konci poručnictví poskytnouti odměna okolnostem přiměřená, zachoval-li jmění poručenovo neztenčené, nebo nezletilci zjednal slušné zaopatření (§§ 226 a 227 o. o. z.).

3. Poručníku odstupujícímu přiznati lze odměnu (remuneraci) jen z oněch příjmů, které skutečně vybral při uzavření svého účtu, nikoli však z oněch příjmů, které má súčtovatí teprve jeho nástupce (dv. dek. ze dne 9. července 1802 č. 568 sb. zák. soud.).

4. Poručník nemůže však požadovati zvláštní odměny za jednotlivé, třeba sebe větší práce (rozh. ze dne 24. března 1858 č. 1688 sb. č. 531).

XI. Skončení poručenství.

Zákonné důvody zániku jsou:

1. smrt nezletilcova (§ 240 o. o. z.);

2. obživnutí zaniklé moci otcovské (§§ 176, 250 o. o. z.);

3. dosáhne-li poručenec zletilosti (§ 251 o. o. z.). Avšak soud vrchnoporučenský může naříditi prodloužení poručenství na delší nebo neurčitou dobu, žádá-li za to nebo jeví-li se to potřebou dle vyslechnutí poručníka a příbuzných pro vady tělesné nebo duševní poručenovy, pro marnotratnictví nebo z jiných závažných důvodů.

4. Byl-li poručenec prohlášen za zletilého, dokonáním 20. roku. Prohlášení za zletilého má místo teprve, když podáno bylo dobrozdání poručníkovo a v každém případě též nejbližších příbuzných, po případě i dobrozdání nezletilého. Prohlášení za zletilého má tentýž právní účinek jako skutečné dosažení plnoletosti.

5. Úplynutím doby, na kterou byl poručník zřízen nařízením testamentárním nebo soudním.

6. Nastoupí-li událost (rozvazovací výminka), dle které pominouti má poručnictví (§ 256 o. o. z.).

7. Bylo-li přiděleno poručnictví osobě jako domnělému nejbližšímu příbuznému nezletilcovu, může tato osoba místo sebe navrhnouti později objeveného bližšího a způsobilého příbuzného, avšak bližší příbuzný nemá

právo žádati, aby mu vzdálenější příbuzný postoupil poručnictví, ve které se sám uvázal, třeba mu bylo zabráněno jakkoli, aby se dříve hlásil.

8. Byla-li matka nebo bratr nedospělého sami nezletilými v čas, kdy mu zřízen byl poručník, mohou sami žádati za poručnictví, jakmile plnoletosti dosáhnou.

9. Povolal-li soud k poručnictví osobu nepříbuznou, může se každý příbuzný hlásiti do roka o svěření poručnictví (§§ 258 a 259 o. o. z.).

XII. Propuštění poručníka nastává:

1. z povinnosti úřední:

a) následkem správy povinnostem se přičící,

b) následkem zákonného důvodu vylučovacího (§ 254 o. o. z.);

2. k žádosti poručníkově, uvádí-li důvod po zákonu jej úřadu toho osvobozující;

3. provdá-li se nezletilá, záleží na posouzení soudu, má-li býti opatrovnictví postoupeno manželovi (§ 175 o. o. z.). Poručník může zpravidla složiti poručnictví toliko na konci roku poručenského, když byl jeho nástupce správu jmění řádně přejal. Soud může mu však poručenství odníti, shledá-li, že je to v zájmu osoby nebo jmění poručencova (§ 261 o. o. z.).

XIII. Právo trestní.

1. Týrá-li poručník nezletilého tak, že utrpěti by mohl škodu na těle, potrestán býti má pro přestupek proti bezpečnosti tělesné (§ 413 tr. z.), při čemž se předpokládá, že týrání stalo se u výkonu práva kázně (rozh. ze dne 8. ledna 1881 č. 11949 sb. č. 303), ježto by jinak nastoupil trest podle § 411 tr. z. Utrpí-li nezletilec těžké poškození na těle, jest čin ten potrestati jako zločin dle § 452 tr. z. (rozh. ze dne 14. května 1891, č. 2144, sb. č. 1430). Je-li poručník potrestán pro zlé nakládání svým poručencem, má býti ihned sesazen z poručnictví; zastával-li úřad svůj ku skutečnému prospěchu, má býti poručníku udělena přísná soudní důtka, při bezplatném poručnictví potrestán býti má vězením od jednoho týdne do jednoho měsíce. Dopustí-li se poručník zlého nakládání opět při jiném poručenci, nebo naskytnou-li se i při prvním nakládání okolnosti § 415 tr. z. (zpětnost [recidiva], těžké týrání, obava dalšího nebezpečí), jest poručník takový na dále k poručnictví neschopným, a vedle toho nastupuje i trest od jednoho týdne do 3 měsíců (§§ 417, 418, 415 a 416 tr. z.).

2. Unese-li kdo lstivě nebo násilně poručníku jeho poručence, dopouští se zločinu veřejného násilí spáchaného únosem (§ 96 tr. z.).

3. Poručník dopouští se zločinu svádění ke smilstvu, svádí-li svého poručence ku páchání nebo trpění smilného jednání (§ 132 tr. z.).

4. Kuplířství tresce se jako zločin na poručníkovi, dopustí-li se ho na svém poručenci.

5. Útoky na dobré jméno zemřelého poručníka může poručenec odraziti na ochranu památky někdejšího poručníka svého jsa oprávněn stíhati takové útoky žalobou trestní pro urážku na cti (§ 495 tr. z.).

Pořad knihovní.

I. Určení knihovního pořadu.

Pořad knihovního zápisu řídí se dle § 66 jedn. ř. okamžikem, kdy žádost knihovního soudu došla. Čas dojití poznamená se na každé žádosti knihovní dle hodin a minut.

Postoupil-li vlastník touž nemovitost dvěma rozličným osobám, připadne tomu, kdo dříve žádal za knihovní vklad (§ 440 o. o. z.). Dle